

YILDIZ TEKNİK ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ

Seka'da Uyg. Satış Politikası

YÜKSEK LİSANS TEZİ

Hatice Ulaş

1985

İÇİNDEKİLER
YILDIZ ÜNİVERSİTESİ-SOSYALBİLİMLER ENSTİTÜSÜ

Giriş	Sahife
1-SEKA'NIN GENEL BİLGİLERİ	363 1
2-SEKA ÜRETİĞİ MALLARIN CİNSİ, MİKTARI, KULLANILAN ALANLARI	7 4
3-SEKA'NIN MALLAR İTİDARİYAT PİYASA PAYI (DEĞER VE MİKTAR İTİDARİYAT)	14
3.1-İç piyasa ve rekabet	14
3.2-Dış piyasa	20
4-SEKA'NIN ÜRETİĞİ MALLARIN TÜKETENLERİN ÖZELLİKLERİ SEKA'DA UYGULANAN SATIŞ POLİTİKASI	24
4.1-SEKA'NIN ÜRETİĞİ MALLARIN TÜKETENLERİN ÖZELLİKLERİ	24
4.2-Dağıtım kanalları HATİCE ULAŞ	27
5-FİYAT YERLEŞİM YÖNTEMİ	30
İŞLETME YÖNETİMİ-YÜKSEK LİSANS BİTİRME TEZİ	
6-İŞLETME YÖNETİMİ	45
TEZ YÖNETİCİSİ:DOÇ.DR.İLKER BİRDAL	
8-SATIŞ YÖNTEMİ	51
9-EKONOMİK VERİLER(İŞLETME İÇİ VE İŞLETME DIŞI) VE SATIŞ KOŞULLARININ ÜRETİM SEKTÖRÜNDEKİ ETKİSİ	60
9.1-Ekonomik veriler (işletme içi ve işletme dışı)	60
9.1.1-Maliyetler	60
9.1.2-Faizler	61
9.1.3-Satış fiyatları	64
9.2-Satış koşullarının üretim sektöründeki etkisi	65
SONU	

İ Ç İ N D E K İ L E R

GİRİŞ	Sahife
1-SEKA HAKKINDA GENEL BİLGİLER	1
2-SEKA'NIN ÜRETTİĞİ MALLARIN CİNSİ, MİKTARI, KULLANIM ALANLARI	4
3-SEKA'NIN MALLAR İTİBARI İLE PİYASA PAYI (DEĞER VE MİKTAR İTİBARI İLE)	14
3.1-İç piyasa ve rekabet	14
3.2-İhracat	20
4-SEKA'NIN ÜRETTİĞİ MALLARI TÜKETENLERİN ÖZELLİKLERİ VE DAĞITIM KANALLARI	24
4.1-SEKA'nın ürettiği malları tüketenlerin özellikleri	24
4.2-Dağıtım kanalları	27
5-FİYAT TESBİT YÖNTEMİ	30
6-TÜKETİCİ DAVRANIŞLARINI ETKİLEME YÖNTEMLERİ	40
7-SATIŞ PLÂNLAMASI YÖNTEMİ	45
8-SATIŞ KOŞULLARI	51
9-EKONOMİK VERİLER(İŞLETME İÇİ VE İŞLETME DIŞI) VE SATIŞ KOŞULLARININ ÜRETİM ÜZERİNDEKİ ETKİSİ	60
9.1-Ekonomik veriler (işletme içi ve işletme dışı)	60
9.1.1-Maliyetler	60
9.1.2-Stoklar	61
9.1.3-Satış fiyatları	64
9.2-Satış koşullarının üretim üzerindeki etkisi	65
SONUÇ	

1-SEKA HAKKINDA GENEL BİLGİLER

GİRİŞ

Ülke ekonomisinde önemli yeri olan, kâğıt sanayi 1934 yılında Sümerbank tarafından İzmit'te kurulmuştur. "Sümer-

"SEKA'da Uygulanan Satış Politikası" konulu, Yüksek Lisans bitirme tezimle; öncelikle SEKA'nın ürettiği mallar ve piyasa koşulları hakkında bilgi verilmekte daha sonra bu verilere göre SEKA'nın uygulanmakta olduğu satış politikası incelenmektedir.

Ülkemizde artan kâğıt-karton ihtiyacının mevcut tesislerle karşılanamaması nedeniyle SEKA, Cumhuriyetin ilk yıllarından bugüne kadar gerçekleştirilen yatırımlarla üretim yönünden giderek artan bir gelişme göstermiştir.

Halihazırda teğakküle bağlı memleket sathına yayılmış tüzel kişiliği haiz,

-SEKA İzmit Müessesesi	-İzmit
-SEKA Çaycuma Müessesesi	Çaycuma -Zonguldak
-SEKA Akau Müessesesi	Akau -Giresun
-SEKA Balaban Müessesesi	Balaban -Samsun
-SEKA Balıkesir Müessesesi	-Balıkesir
-SEKA Afyon Müessesesi	Çay -Afyon
-SEKA Kütahya Müessesesi	Silifke -İçel
-SEKA Kocaeli Müessesesi	Teşekküllü -Kastamonu
-SEKA Kocaeli Sanayi ve Ticaret Bakanlığı	-Bolu

Şirket 2 Müessesesi mevcuttur. Bu Müesseselerin yanında Ankara, İstanbul ve İzmir Alım-Satım Müdürlükleri ile birlikte faaliyetini sürdüren SEKA kâğıt-karton sanayinin temeli durumdadır.

Teşekküllü şaası; ülkenin her türlü kâğıt-karton ihtiyacını devamlı, ekonomik, karlı ve verimli bir şekilde karşılamak, ülke ihtiyacından artan üretimi yurt dışında değerlendirmek olup, bunu teminen,

1- SEKA HAKKINDA GENEL BİLGİLER

Ülke ekonomisinde önemli yeri olan, kâğıt sanayi 1934 yılında Sümerbank tarafından İzmit'te kurulmuştur. "Sümerbank Selüloz Sanayi Müessesesi" adı ile kurulan teşekkül 1955 yılında çıkarılan 6560 sayılı yasa ile İktisadi Devlet Teşekkülüne dönüştürülmüş ve "Türkiye Selüloz ve Kâğıt Fabrikaları İşletmesi" SEKA adını almıştır.

Zamanla artan kâğıt-karton ihtiyacının mevcut tesislerle karşılanamaması nedeniyle SEKA, Cumhuriyetin ilk yıllarından bugüne kadar gerçekleştirilen yatırımlarla üretim yönünden giderek artan bir gelişme göstermiştir.

Halen teşekküle bağlı memleket sathına yayılmış tüzel kişiliği haiz,

-SEKA İzmit Müessesesi	-İzmit
-SEKA Çaycuma Müessesesi	Çaycuma -Zonguldak
-SEKA Aksu Müessesesi	Aksu -Giresun
-SEKA Dalaman Müessesesi	Dalaman -Muğla
-SEKA Balıkesir Müessesesi	-Balıkesir
-SEKA Afyon Müessesesi	Çay -Afyon
-SEKA Akdeniz Müessesesi	Silifke -İçel
-SEKA Kastamonu Müessesesi	Taşköprü -Kastamonu
-SEKA Bolu Lamine ve Lif Levha Sanayii Müessesesi	-Bolu

olarak 9 Müessesesi mevcuttur. Bu Müesseselerin yanında Ankara, İstanbul ve İzmir Alım-Satım Müdürlükleri ile birlikte faaliyetini sürdüren SEKA kâğıt-karton sanayinin temeli durumundadır.

Teşekkülün amacı; ülkenin her türlü kâğıt-karton ihtiyacını devamlı, ekonomik, kârlı ve verimli bir şekilde karşılamak, ülke ihtiyacından artan üretimi yurt dışında değerlendirmek olup, bunu teminen,

1- Sahip olduğu sermayeyi ve tesisleri, kârlılık ve verimlilik ilkeleri içinde işletmek ve bu sermaye ve tesislerin gelişmesini sağlamak,

2- Öncelikle yurt içindeki ham ve yarı mamul maddeleri değerlendirerek kâğıt ve karton üretiminde kullanmak,

3- Kâğıt ve karton üretiminde kullanılan hammadde ve yardımcı maddelerin yurt içinde imal ve üretimini temin etmek için uygun tesisler kurmak, gerektiğinde kurulacak teşebbüslere katılmak,

4- Kalkınma plânı ve programlarına girmiş projeleri gerçekleştirerek üretimi ve istihdamı artırmak,

5- Mevcut işletmelerinde üretimi ve prodüktiviteyi artırarak Teşekkülün kârlı ve verimli olmasını sağlamak,

6- Teşekkül personelini, teşekkül amaçlarına yönelecek şekilde yetiştirmek, onları teşekkülün kârlı ve verimli şekilde çalışmasına katkıda bulunacak kanunlar çerçevesinde sosyal imkânlarla (örneğin lojman) kavuşturacak tedbirleri almak,

7- Ülke ihtiyacından artan üretimi yurt dışında değerlendirmek suretiyle ülkeye döviz kaynağı yaratmasında yardımcı olmaktır.

2- SEKA'NIN ÜRETTİĞİ MALLARIN CİNSİ, yazı-tab'ı kâğıtları ve MİKTARI, KULLANIM ALANLARI cinsleri içermektedir. Bunların en büyük özelliği baskıya uygun olmalarıdır. Yazı-tab'ı kâğıtları 1.hamur, 2.hamur, 3. Ülkenin en büyük kâğıt ve karton üreticisi olduğu gibi bazı kâğıt türlerinin üretiminde tekel durumunda olan SEKA Teşekkülünün üretim cinsleri şunlardır:

1- Kâğıt-Karton mamulleri

2- Klor-Alkali Mamulleri

3- Selüloz

4- Odun ve Saman hamuru

5- Kereste ve Sümerlit

6- Kolofan

2- 1) KÂĞIT-KARTON MAMULLERİ:

Teşekkül bünyesinde mevcut fabrikalarda üretilen kâğıt-karton mamulleri esas olarak yedi grupta toplanmaktadır.

A- Yazı-Tab'ı Kâğıtları

B- Gazete Kâğıdı

C- Sergilik Kâğıtlar

D- Kraft Torba Kâğıdı

E- Oluklu Mukavva Kâğıtları

F- Kartonlar

G- Sigara Kâğıdı ve İnce Özel Kâğıtlar

Kâğıt-Karton türleri uluslararası sınıflandırmada iki grupta toplanmaktadır.

A- Kültürel Kâğıt-Kartonlar

B- Endüstriyel Kâğıt-Kartonlar

Kültürel kâğıt-karton grubuna giren yazı-tab'ı kâğıtları ve gazete kâğıdı yazı-tab'ı işlerine elverişli cinsleri içermektedir. Bunların en büyük özelliği baskıya uygun olmalarıdır. Yazı-tab'ı kâğıtları 1.hamur, 2.hamur, 3.hamur kâğıtlar, okul kitap kâğıdı, sarı defter kâğıdı ve pelür kâğıtları cinslerini ihtiva eder.

Endüstriyel kâğıt-karton grubuna giren sargılık kâğıtlar, kraft torba kâğıdı, oluklu mukavva kâğıtları, kartonlar ve sigara kâğıdı sanayi ve ticaret yaşamında kullanılan kâğıt ve kartonların tümünü içine alır. Bu kâğıt ve kartonların belirli özelliği dayanıklı olmalarıdır.

Kraft Ambalaj Kâğıdı, sülfite kâğıdı, kaplık kâğıt ve hutbak kâğıdı türlerini ihtiva eden sargılık kâğıtlar büyük ölçüde ambalaj sanayinde kullanılır. Oluklu mukavva kutu yapımında kullanılan saman fluting, kraft liner, test liner oluklu mukavva kâğıt türlerini oluşturur.

Endüstriyel kâğıt-karton grubunda yer alan kartonlar; bristol karton, kromo karton, dosyalık karton, gri karton, klasörlük karton, püsüs karton, odun karton, saman karton, kuşe bristol karton ve kuşe kromo karton nevilerini içerir. Bu kartonlar ambalajlamada önemli ölçüde yer almaktadır.

Çaycuma Müessesesinin en önemli ürünlerinden biri olan kraft torba kâğıdı, çimento torba imalinde kullanılmaktadır. Çimento Fabrikalarının ihtiyacı olarak üretilen kraft torba kâğıdının büyük bir kısmı bu fabrikalara sevk edilerek orada torba haline dönüştürülmektedir.

SEKA teşekkülünde yer alan İzmit, Dalaman, Çaycuma, Aksu, Balıkesir ve Akdeniz Müesseselerinde 1982, 1983, 1984 yıllarında üretilen kâğıt karton miktarları aşağıdaki çizelgede gösterilmiştir.

Üretim Türleri	1982 yılı fiili üretimi (ton)	1983 yılı Fiili üretimi (ton)	1984 yılı fiili üretimi (ton)
Yazı-tabı kâğıtları	82.107	83.348	88.397
Gazete Kâğıdı	143.635	148.637	155.370
Sargılık kâğıtlar	36.436	31.949	54.106
Kraft torba kâğıdı	50.675	46.963	86.560
Oluklu mukavva kâğ.	45.575	37.477	53.193
Kartonlar	37.068	42.676	47.568
Sigara kâğıdı	2.423	2.174	2.652
Çeşitli kâğıtlar	73	79	59
Genel toplam	397.992	393.303	487.905

Kuruluştaki 1982 yılında toplam 397.992 ton üretime karşılık 1983 yılında elektrik kısıntısı, odun ve eski kâğıt tedarikindeki güçlükler nedeni ile 393.303 ton üretim yapılmıştır. 1982 yılına göre 1983 yılında sargılık kâğıtlar, kraft torba kâğıdı, oluklu mukavva kâğıtları ve sigara kâğıdı türlerinde düşüş; yazı-tabı kâğıtları, gazete kâğıdı ve karton türlerinde ise artış kaydedilmiştir.

1983 yılı üretim düşüklüğünün sebebinin enerji kısıtlamaları ve kazan arızaları teşkil etmiştir. Öte yandan 1982 yılına göre 1983 yılında üretimlerin düşük oluşu, sabit masrafların birim üretim üzerindeki miktarını arttırmış, genel üretim giderlerinin yükselmesine neden olmuştur.

Üretim olumsuz yönde etkileyen faktörlerin giderilmesi gerekli her türlü tedbirlerin alınması suretiyle üretim kapasitesinin en üst düzeyde kullanılması halinde üretimde artış meydana gelecektir.

1984 yılında, 1983 yılına göre % 24'lük bir artışla 487.905 ton kâğıt-karton üretimi gerçekleşmiştir.

2.2-KLOR-ALKALİ MAMULLERİ

Teşekkülün İzmit ve Dalaman Müesseselerinde üretilen klor-alkali mamul türleri ile 1982, 1983, 1984 yıllarında gerçekleşen fiili üretim miktarları aşağıdaki tabloda gösterilmiştir.

Üretim Türleri	1982 yılı fiili üre. (ton)	1983 yılı fiili üre. (ton)	1984 yılı fiili üre. (ton)
Sudkostik	11.229	10.782	11.807
Sıvı klor	4.948	4.926	5.593
Gaz klor	9.910	9.570	10.480
Klor-di-oksit	323	282	262
Kalsiyum hipo.	55.210	59.903	38.144
Tuz ruhu	7.411	6.603	6.187
Kireç kaymağı	805	200	405
Genel Toplam	89.836	92.266	72.878

Klor-alkali tesislerinde 1982 yılında toplam 89.836 ton üretime karşılık 1983 yılında 92.266 ton üretim gerçekleşmiştir. Sudkostik, sıvı klor, tuzruhu, klor-di-oksit ve kireç kaymağı türlerinde 1982 yılına göre 1983 yılında üretimin düşmesine elektrik kısıtlamaları, satış zorlukları, mekanik arızalar ve trafo arızaları etken olmuştur.

1984 yılında ise 1983 yılına göre 19.388 ton düşüşle 72.878 ton üretim yapılmıştır. Üretimin düşmesine mekanik arızalar neden olmuştur.

Klor-alkali mamullerinden sudkostik kuvvetli bir baz olduğundan laboratuvarlarda ve bilhassa sabun imalinde kullanılır. Bunun dışında kâğıt ve selüloz sanayinde büyük miktarda kullanılır.

Renk alıcı özelliği bulunan klor, sanayide beyazlatmada ve suları dezenfekte kullanılır. Yine kâğıt fabrikalarında, selüloz sanayinde beyazlatma işleminde kullanıldığı gibi

camsuyu, tuz asidi, kireç kaymağı üretiminde kullanılır.

Tuzruhu ise sanayide önemli ölçüde laboratuvarlarda pil yapımında ve birçok maddelerin elde edilişinde kullanılır.

2.3-SELÜLOZ

İzmit, Dalaman, Çaycuma, Afyon ve Akdeniz Müesseselerinde üretilen selüloz, kâğıt imalâtında önemli ölçüde yer alır. Kâğıt imalinde hammadde olarak kullanılan selüloz türleri ile 1982, 1983, 1984 yıllarında gerçekleşen selüloz üretimi miktar olarak aşağıdaki tabloda gösterilmiştir.

	1982 yılı fiili üretimi (ton)	1983 yılı fiili üretimi (ton)	1984 yılı fiili üretimi (ton)
Üretim Türleri			
Odun selülozu	168.699	148.157	213.882
Saman ve kamış selülozu	22.448	22.139	24.666
Kendir ve linters selülozu	11.021	9.688	8.061
Genel Toplam	202.168	179.982	246.609

1982 yılında toplam 202.168 ton üretime karşılık 1983 yılında toplam 179.982 ton üretim yapılmıştır. 1983 yılındaki üretimin düşüş kaydedilmesine buhar yetersizliği, buhar kalitesinin bozuk oluşu ve uygulanan elektrik kısıntısı etken olmuştur. 1984 yılında ise 1983 yılına göre % 37'lik bir artışla 246.609 ton üretim gerçekleşmiştir.

2.4-ODUN VE SAMAN HAMURU

İzmit, Aksu ve Balıkesir Müesseselerinde üretilmekte olan odun ve saman hamuru kâğıt imalâtında kullanılır.

Odun ve saman hamurunun 1982, 1983, 1984 yıllarında gerçekleşen üretim miktarları aşağıdaki tabloda gösterilmiştir.

	1982 yılı fiili üretimi (ton)	1983 yılı fiili üretimi (ton)	1984 yılı fiili üretimi (ton)
Üretim Türleri			
Odun hamuru	148.485	146.017	152.241
Saman hamuru	6.045	6.266	6.231
Genel Toplam	154.530	152.283	158.472

1982 yılında toplam 154.530 ton üretime karşılık 1983 yılında toplam 152.283 ton üretim gerçekleştirilmiştir. 1983 yılında 1982 yılına göre odun hamuru üretiminde düşüş saman hamuru üretiminde ise artış olmuştur.

1984 yılında ise 6189 ton artışıyla 158.472 ton odun ve saman hamuru üretilmiştir.

2.5-KERESTE VE SÜMERLİT

SEKA bünyesinde kereste Akdeniz ve Balıkesir Müesseselerinde, sümerlit ise Bolu Lamine ve Lif Levha Sanayi Müessesesinde üretilmektedir.

Kereste üretimi yapan ve kapasitesi 105.000 m³/yıl olan Balıkesir tesislerinde 1983 yılında 23.607 m³ kereste üretimi gerçekleştirilmiş bunun 12.173 m³'ü ihraç olunmuştur. 1984 yılında ise 20.308 m³ kereste üretilmiştir. Balıkesir tesislerinde üretilen kereste önemli ölçüde inşaat sektöründe kullanılmaktadır.

Bolu Lâmine ve Lif Levha Müessesesinde 1983 yılında 13.743 ton sümerlit ve 1.906.083 m² sümermika üretimine karşılık 1984 yılında 14.260 ton sümerlit ve 1.994.498 m² sümermika üretimi yapılmıştır. Sümerlit ve sümermika büyük oranda mobilya ve doğrama sanayinde yer alır.

2.6-KOLOFAN

Teşekkülün Dalaman Müessesesinde üretilmekte olan kolofan tesislerinin kuruluş kapasitesi 7.500 ton/yıldır.

1982 yılında 1.755 ton olan kolofan üretimi, kolofan tesislerinin ihtiyacı olan ham reçinenin orman işletmelerinden yeteri kadar karşılanmaması nedeni ile 1983 yılında 1.389 tona düşmüştür. Bu miktar kapasitenin % 18,5'dur.

Kolofan kâğıt tutkalı yapımında ve boya sanayinde SEKA kullanılmaktadır. Dış tarafından üretilmekte, bir kısmı ithalâtla karşılanmaktadır.

1982 yılı kâğıt-karton tüketiminde SEKA'nın payı % 67 özel sektörün payı % 24 ve dış alımın payı % 12 olmuştur. 1983 yılında ise ülkede tüketilen kâğıt-kartonun % 65'i SEKA % 29'u özel sektör % 6'sında ithalâtla karşılanmıştır.

Kâğıt sanayinde öncülük rolü oynamış bulunan SEKA üretimi yılların geçmesiyle ve piyasadaki tekelleri nedeniyle son yıllarda herhangi bir artış ve pazarlama problemi ile karşılaşmamıştır. Son yıllarda, iç ve özellikle dış pazarlarda kâğıt piyasasında ortaya çıkan ekonomik kriz, 1982 yılında etkinliğini artırmış, bunun sonucu olarak, talep gerilemesi yanında bir rekabet ortamı doğmuştur.

Kâğıt sanayinde 1970 yılından beri her geçen gün aşma kaydederek gelişme gösteren özel sektör kuruluşları, 1970 yılından sonra modern anlamda büyük kapasiteli fabrikaların üretime geçmesiyle, üretim gücünü artırmıştır.

Kuruluşundan beri uzun süre tekel durumunu sürdüren SEKA için 1970'li yıllarda bazı ürün gruplarında rakip firmaların üretime geçmesiyle rekabetçi piyasa ortamında faaliyet gösterme zorunluluğu doğmuştur. Yazar-tab'ı kâğıtlarında halihazırda piyasada teminatta yakın bir halde bulunan SEKA'nın elinde olup, bunda bir rekabetin varlığından söz edilememektedir. Ancak, bu alanda üretim yapacağı tahmin edilen ve kuruluş safhasında bulunan özel sektör tesisleri ile bir kısım yazar-tab'ı kâğıt türlerinde rekabetçi bir piyasa ortamı yaratılabilir.

Son yıllarda, ülkede sarımsık kâğıtlar, oluklu mukavve kâğıtlar ve karton üretiminde kullanılan kâğıda da özellikle özel sektör bu konudaki etkinliğini giderek artırmıştır.

SEKA ürünlerinden piyasa rekabeti ile karşı karşıya olan 3-SEKA'NIN MALLAR İTİBARIYLA PİYASA PAYI kâğıtları ve kartonların (DEĞER VE MİKTAR İTİBARIYLA) özel sektör üretim programları aşağıda gösterilmiştir.

3.1-İÇ PİYASA VE REKABET

Ülkede tüketilen kâğıt-kartonun büyük bir bölümü SEKA, bir kısmı özel sektör tarafından üretilmekte, bir kısmıda ithalâtla karşılanmaktadır.

1982 yılı kâğıt-karton tüketiminde SEKA'nın payı % 67 özel sektörün payı % 24 ve dış alımın payı % 12 olmuştur. 1983 yılında ise ülkede tüketilen kâğıt-kartonun % 65'i SEKA, % 29'u özel sektör % 6'sıda ithalâtla karşılanmıştır.

Kâğıt sanayinde öncülük rolü oynamış bulunan SEKA ürettiği malların özelliği ve piyasadaki tekelci niteliği nedeniyle uzun yıllar herhangi bir satış ve pazarlama problemi ile karşılaşmamıştır. Son yıllarda, iç ve özellikle dış pazarlarda kâğıt piyasasında ortaya çıkan ekonomik kriz, 1982 yılında etkinliğini artırmış, bunun sonucu olarak, talep gerilemesi yanında bir rekabet ortamı doğmuştur.

Kâğıt sanayinde 1970 yılından beri her geçen gün aşama kaydederek gelişme gösteren özel sektör kuruluşları, 1970 yılından sonra modern anlamda büyük kapasiteli fabrikaların üretime geçmesiyle, üretim gücünü artırmıştır.

Kuruluşundan beri uzun süre tekel durumunu sürdüren SEKA için 1970'li yıllarda bazı ürün gruplarında rakip firmaların üretime geçmesiyle rekabetçi piyasa ortamında faaliyet gösterme zarureti doğmuştur. Yazı-tab'ı kâğıtlarında halen piyasanın tamamına yakın bir bölümü SEKA'nın elinde olup, henüz bir rekabetin varlığından söz edilememektedir. Ancak, bu alanda üretim yapacağı tahmin edilen ve kuruluş safhasında bulunan özel sektör tesisleri ile bir kısım yazı-tab'ı kâğıdı türlerinde rekabetçi bir piyasa ortamı yaratılabilir.

Son yıllarda, ülkede sargılık kâğıtlar, oluklu mukavve kâğıtları ve karton üretimi konusunda kullanılmış kâğıda dayalı özel sektör bu konudaki etkinliğini giderek artırmıştır.

SEKA ürünlerinden piyasa rekabeti ile karşı karşıya bulunan sargılık kâğıtlar, oluklu mukavva kâğıtları ve kartonların miktar olarak 1983-1984 yılları özel sektör üretim programları aşağıda gösterilmiştir.

1983 YILI ÜRETİM PROGRAMI				
CİNSİ	SEKA	ÖZEL SEKTÖR	TOPLAM (TON)	SEKA'NIN TOPLAMDAKİ PAYI %
Kraft ambalaj	12.348	15.750	28.098	0,44
Oluklu muk.kağ.	51.019	152.590	203.609	0,25
Gri karton	12.538	49.960	62.498	0,20
Kromo karton	20.500	33.550	54.050	0,38
GENEL TOPLAM:	96.405	251.850	348.255	0,27

1984 YILI ÜRETİM PROGRAMI				
CİNSİ	SEKA	ÖZEL SEKTÖR	TOPLAM (TON)	SEKA'NIN TOPLAMDAKİ PAYI %
Kraft ambalaj	12.448	17.770	30,218	0,41
Oluklu mukavva	54.790	175.030	229.820	0,24
Gri karton	12.532	58.020	70.552	0,18
Kromo karton	20.500	33.550	54.050	0,38
GENEL TOPLAM:	100.270	284.370	384.640	0,26

Görüldüğü gibi 1983-1984 yılları için yapılan tahminler özel sektör işletmelerinin oluklu mukavva kâğıtları ile kraft ambalaj kâğıdı ve kartonlarda (kromo ve gri karton) 251.850-284.370 ton/yıllık bir üretimi planladığını göstermektedir.

SEKA'nın 1983 yılında piyasa rekabeti ile karşı karşıya bulunan bu ürünlerin toplam üretimdeki payı % 27 olup, bu oran 1984 yılında % 26 olmuştur. Genellikle eski kâğıdı hammadde olarak kullanmakta olan özel sektör karton ve oluklu mukavva kâğıtları üretimini hedef alarak yıldan yıla üretimde artış kaydetmektedir.

Son yıllarda kâğıt-karton üretiminin artışı yanında ülke tüketiminde de önemli artışlar olmuştur. Ancak, üretim artışı tüketim artışından fazla olduğundan kâğıt-karton üretiminin tamamı evvelce SEKA tarafından yapıldığı halde özel teşebbüse ait tesislerin devreye girmesiyle Teşekkülün üretimdeki payı % 70 civarına düşmüştür. Öte yandan bazı kâğıt-karton türlerinin ithal edilmesi Teşekkülü zaman zaman satış zorluğuna itmiştir. Bu durum SEKA'yı dış pazarlara açılmaya ve ihracat olanakları aramaya zorlamıştır.

Yapılan istatistiklere göre 1983 yılında Teşekkül satışlarının % 83,9'u oranındaki 51.014 milyon liralık bölümünü oluşturan kâğıt-karton satışları miktar ve tutar olarak 1982 yılı rakamları ile birlikte aşağıdaki çizelgede gösterilmiştir.

Cinsi	Kâğıt-karton satışları			
	1982		1983	
	Miktar (ton)	Tutar milyon TL	Miktar (ton)	Tutar milyon TL
Yazı-tab'ı kağ.	81.224	11.386	85.162	15.856
Gazete kağıdı (Seka üretimi)	145.559	12.528	149.315	16.872
Sargılık kağ.	36.458	3.733	35.413	4.622
Kraft torba kağ.	50.367	5.355	49.145	5.406
Oluklu muk.kağ.	33.312	2.898	25.025	2.422
Kartonlar	35.719	2.669	43.409	4.189
Sigara kağ. ve ince özel kağ.	2.425	1.602	2.272	1.647
Genel Toplam	385.064	40.171	389.741	51.014

1983 yılı kâğıt-karton satışları 1982 yılına göre miktar olarak 4.667 ton, tutar olarak 10.843 milyon lira fazla gerçekleşmiştir.

Yine 1983 yılı kâğıt-karton satışlarının miktar olarak % 21,9'unu yazı-tab'ı kâğıtları, % 38,3'ünü gazete kâğıdı % 9,1'ini sargılık kâğıtlar, % 12,6'sını kraft torba kâğıdı % 6,4'nü oluklu mukavva kâğıdı, % 10,9'nu kartonlar ve % 08'in ise sigara kâğıdı ve ince özel kâğıtlar oluşturmıştır.

SEKA'ca yapılan satışların % 16,1 oranındaki kısmını klor-alkali mamulleri, kereste,linters selülozu ve diğer yan ürünler teşkil etmektedir. Bunlardan 1983 yılında Akdeniz Müessesesi 25.000 m3 Balıkesir Müessesesi,de 15000 m3 kereste üreterek satmayı plânlamıştır. Ancak, inşaat sektöründe görülen genel durgunluk yanında SEKA'nın ürettiği kereste maliyetlerinin yüksek,buna karşı kalitenin emsallerine nazaran düşük olması nedeniyle, talep beklenenin altında gerçekleşmiştir. Bu nedenle 1983 yılında Balıkesir ve Akdeniz Müesseselerinde 27.078 m3 mamul kereste üretilerek satılabilmektedir.

1984 yılı kâğıt-karton satışları ise 447.500 ton olup satış tutarı 93.800 milyon liradır.

3.2-İHRACAT

Bir Kamu kuruluşu olan SEKA yurt içi talebini ön plânda tutarak üretim yapmaktadır. Bu nedenle yurt içi talebinin üzerinde üretilmiş, stokta bekleme eğilimi gösteren ürünlerini 1981 yılından itibaren dış piyasaya yöneltme çabası içine girmiştir.

Yeni Müesseselerin üretime geçmesi, özel sektörün bazı ürün gruplarında daha fazla üretimi gerçekleştirmesi, Hükümetlerce izlenen ekonomik politikalar sonucu ithalatın serbest bırakılması gibi nedenler SEKA ürünlerine olan talebi değişken hale getirmiştir.

Son yıllarda SEKA ihracatında gerek miktar, gerekse tür olarak hızlı artış kaydedilmiştir. Ayrıca yeni teknolojilerin uygulanmaya bağlanması, ihracatın devlet tarafından teşvik edilmesi, iç piyasa şartlarının süratle değişimi ihracat üzerinde olumlu etkiler yaratmıştır.

SEKA'ca yapılan ihracat iki şekildedir.

-Doğrudan ihracat

-Dolaylı ihracat

3.2.1-Doğrudan ihracat:Üretilen mamulün herhangi bir değişikliğe uğratılmadan üretildiği şekliyle direkt ihraç edilmesidir.

Doğrudan ihracatlar aracı bir firma vasıtasıyla (tüm ihracat işlemlerinin aracı firma adına yapılması) yapıldığı gibi, doğrudan SEKA tarafından da yapılmaktadır. İhracatın aracı kullanılarak yapılması halinde SEKA söz konusu malı fabrikasında teslim etmekle (FOT teslim) taahhüdünü yerine getirmiş olmaktadır. Malın fabrikadan alınıp, dış ülkedeki alıcısına teslim edilinceye kadarki tüm işlemler bu aracı tarafından yapılmaktadır. Şayet ihaleye SEKA doğrudan girmişse bu takdirde belirlenen satış şekline göre ihracatını gerçekleştirmektedir.

3.2.2-Dolaylı ihracat:SEKA tarafından üretilen ürünler ikinci bir ameliyeden geçirilip ileri safhada mamul haline getirildikten sonra firmalarca mamul olarak ihraç yada bazı zirai veya sınai ürünlerin ambalajında kullanılması kaydıyla yapılan ihracattır. SEKA ürünü hammadde ihraç edilecek mamulün yapımında kullanıldığından genellikle şekil değişikliğine uğrar. (kutu, torba kağıdı vb.) Bu nedenle SEKA'dan alınan ürünler yurt dışına ihraç edilmeden önce ikinci bir işleme tabi tutulduğundan bu tür satışlar imalâtçı ihracatçılara yapılmaktadır.

İhracat tutarının önemli kısmını dolaylı olarak yapılan ihracat teşkil etmektedir. Toplam ihracat içindeki bu tür ihracatın payı yaklaşık % 85 civarındadır. Geriye kalan % 15'1 ihracat ise komisyon esaslı üzerinden aracılar kanalıyla yürütülerek yapılan doğrudan ihracattır.

SEKA'ca yapılan ihracatların büyük bir bölümünü Orta-doğu Ülkeleri teşkil etmektedir. SEKA'nın ürettiği mamullerin ihracatında harcanan çabalar neticesinde yurt dışına yapılan satışlarda yıldan yıla artan bir seyir takip eder duruma gelinmiştir.

1982 yılında dolaylı olarak 7.455.254 US \$ karşılığında 15.047 ton kağıt, 1.822 ton linters selülozu ve 200 ton kireç kaymağı ihraç edilmiştir.

1983 yılında da 12.327.930 US \$ karşılığında 7.696 tonu direkt ve 14.038 tonu dolaylı olmak üzere 21.734 ton kağıt-karton 2.500 ton linters selülozu ve 11.928 m3 kereste ihraç edilmiştir.

1984 yılında ise doğrudan ve dolaylı olmak üzere toplam 51.760 ton kraft torba kağıdı, 1.712 ton kraft liner, 638 ton kromo karton, 243 ton 1.hamur, 10 ton 2.hamur, 25 ton 2.hamur renkli, 30 ton 3.hamur, 10 ton bristol karton, 1.000 ton linters selülozu ile 604 m3 kereste ihracı yapılmıştır. Buna göre toplam ihracat tutarı ise 25.285.000 US \$'na ulaşmış bulunmaktadır.

4-SEKA'NIN ÜRETTİĞİ MALLARI TÜKETENLERİN ÖZELLİKLERİ VE DAĞITIM KANALLARI

4.1-SEKA'NIN ÜRETTİĞİ MALLARI TÜKETENLERİN ÖZELLİKLERİ

SEKA'ca üretimi yapılan mamulleri tüketenler Resmi Daireler, Milli Eğitim Bakanlığından tahsis belgesi alan yazar ve müellifler, yazılı basın (gazete, dergi v.b.) sanayici ve tüccarlar şeklinde gruplandırılır.

Resmi Dairelerden Tekel, Devlet Malzeme Ofisi, Çaykur PTT ve Türkiye Şeker Fabrikaları yapılan senelik bağlantı çerçevesinde protokol esasları dahilinde SEKA'dan muhtelif cins ve miktarlarda kâğıt-karton talebinde bulunurlar. Devlet Malzeme Ofisi SEKA'dan aldığı kâğıt-kartonla kendi ihtiyacını karşıladığı gibi, tüm resmi kuruluşların kırtasiye ihtiyaçları da karşılamaya çalışır. Tekel, Çaykur, PTT, Türkiye Şeker Fabrikaları ve diğer resmi kuruluşlar ise kendi ihtiyaçları için bilhassa ambalajlamada kullanmak üzere çeşitli türlerde kâğıt-karton alımında bulunurlar.

Milli Eğitim Bakanlığından tahsis belgesi alan yayınevleri, yazar ve müellifler SEKA'dan okul kitap kâğıdı alarak ülke çapında ders kitaplarının yayın ve basımını sağlarlar. Tahsis belgesi alamayan yayınevleri, yazar ve müellifler ise dergi, ansiklopedi, yardımcı ders kitapları v.s. yayın ve basımı için 1. hamur, 2. hamur ve 3. hamur kâğıt taleplerinde bulunurlar.

Yazılı basın (gazete, dergi v.s.) sahipleri basın ilân kurumundan gönderilen kontenjan ve tiraj durumuna göre SEKA'dan gazete kâğıdı alımı için müracaatta bulunurlar. İmtiyaz belgesi, aylık fiili satış icmal cetveli ve yayınlanan gazetenin en son numunesi ile müracaat eden yazılı basın sahiplerine ihtiyaçları doğrultusunda partiler halinde gazete kâğıdı verilir.

Çimento fabrikaları, kireç, alçı, yem sanayi ve diğer bazı firmalar kraft torba kağıdı talebinde bulunurlar. Bunlardan çimento fabrikaları aldıkları kraft torba kağıdını torba haline dönüştürür.

SEKA'dan kâğıt alımı için müracaatta bulunan tüccarlar Ticaret Odasından iştigal konularının kâğıt olduğuna dair belge getirirler. Ticaret odası belgesi getiren tüccarlar SEKA mamullerinin toptan alım ve satımını yaparlar.

Sanayici firmalardan, oluklu mukavva sanayicileri oluklu mukavva mamulleri (oluklu mukavva kutu, takviye, sepratör, ondüle mukavva v.s.) satın alarak ambalajlama ihtiyaçlarını karşılarlar. Yine sanayici firmalardan bir kısmı SEKA'dan kraft ambalaj kâğıdı talep ederek kullanımı büyük ölçüde yer alan kesekâğıdı imal ederler.

Bunların dışında yer alan diğer sanayici firma ve özel kuruluşlardan matbaacılar, matbaa işlerinde kullanılmak üzere muhtelif cinslerde kâğıt-karton, duvar kâğıdı imalatçıları l.hamur ve karton, defter imalatçıları ise defter imalinde kullanılmak üzere l.hamur taleplerinde bulunurlar.

4.2-DAĞITIM KANALLARI

SEKA kendi teşkilâtını kullanarak tüketiciye aracısız doğrudan doğruya satış yapmaktadır. Doğrudan doğruya tüketiciye satış yapan SEKA müşteri ile yakın temastadır. Bu nedenle pazarlama araştırması faaliyeti sürekli ve olumlu olup, satışlar doğrudan işletme tarafından yapıldığından rahatlıkla kontrol edilebilmektedir.

Afyon, Akdeniz, Aksu, Balıkesir, Bolu, Çaycuma, Dalaman, İzmit ve Kastamonu Müesseselerinde üretimi yapılan ürünlerin müesseselerce satışı yapıldığı gibi gene bu ürünlerin bir kısmının satışı; Ankara, İstanbul ve İzmir Alım-Satım Müdürlükleri tarafından yapılmaktadır. Müessese ve Alım-Satım Müdürlüklerinden yapılan satışlar alıcının müracaatı üzerine SEKA ambarlarında vasıtasına teslim edilerek yapılır.

Alım-Satım Müdürlüklerinden yapılan satışlar yalnızca belirli bir tüketici kesimine hitap etmektedir. Bu nedenle; piyasadaki nihai tüketicilerle bu müdürlükler kanalıyla kurulmaya çalışılan ilişkiler yeterli düzeye ulaştırılamamıştır.

Stokta bekleme ve gecikmeli, nakte çevrilme olasılığı bulunan mevcut ürünlerin nihai tüketici taleplerine cevap verebilecek biçimde bir bayiilik sistemi ile dağıtımının yapılması yararlı olabilir. Bu tip bir bayiilik teşkilâtından beklenebilecek belirli yararlar vardır. Bu sistemle yurdun tüm bölgelerine satışında zorluk çekilen, talebi olan ürünlerin dağıtımı ve nihai tüketiciye ulaştırılması mümkün olabilir. Bu da belirli bir talep artışını sağlayabilir. Nihai tüketicilere SEKA olarak sağlanamayan bazı satış kolaylıkları bayiilerce uygulanarak ürün satışında bir artışın yanı sıra ürünlerin tüketicilere tanıtılması da etkin bir biçimde yapılabilir. Ayrıca, büyük ambalajlar yanında tüketicinin arzu ettiği küçük ambalajlarla da satış olanakları sağlanabilir. Buna ek olarak tüketici temayülleri, rakip fiyatlar, satış şartları, piyasadaki yeni ürünler v.s. gibi konularda periyodik olarak yapılacak bayiiler toplantılarıyla piyasa hakkında bilgi sahibi olmak imkanı da temin edilebilir.

Geçmişteki tekелci satış imkânları nedeniyle kısıtlı ölçülerde sürdürülen müşteri ilişkilerinin geliştirilerek müşteri ziyaretleri ile ürünlerin müşteriler nezdindeki görünümü ve teknolojik uyumu sürekli izlenerek sağlanan bilgiler üretime kanalize edilmelidir. Mevcut müşterilerle gerekli bağ kurulurken potansiyel müşteri ve sanayi dalları ile de ilişki kurulmalıdır. Bunun en uygun yolu olan piyasa araştırmaları ile ürünlere hem yeni kullanım alanları sağlanmalı, hem de piyasa koşulları hakkında bilgi toplanmalıdır. Piyasa hakkında edinilen bilgiler satış ve pazarlama faaliyetleri ile bütünleşmelidir. Bu sayede piyasa şartlarına uygun satış önlemlerinin zamanında alınması mümkün olabilecektir.

5- FİYAT TESBİT YÖNTEMİ

SEKA'ca üretilen her türlü mamul, yarımamul ve ithal ürünlerinin satış fiyatları;

- Mamule olan talep tahmini,
 - Piyasa ve satış şartları,
 - Maliyetler,
 - Rakip fiyatlar,
 - Ürünlerin stok durumları,
- dikkate alınarak tesbit edilir. (1)

Teşekküle bağlı Müesseselerin ürettikleri sargılık kâğıtlar, oluklu mukavva kâğıdı ve kartonlar özel sektörde üretilen benzer ürünlerle rakip durumdadır. Yazı-tab'ı kâğıtları, gazete kâğıdı, kraft torba kâğıdı ve sigara kâğıdı üretim türlerinde SEKA tekel durumunda olmasına rağmen bu kâğıtların dış fiyatları iç fiyatlara göre düşük olduğundan, özel sektör tarafından serbestçe ithal edilerek ülkede pazarlanmaktadır.

Evvelce "Temel Mal" niteliğinde sayılan gazete kâğıdı, okul kitap kâğıdı ve 3. hamur kâğıtlarının fiyatları sübvansiyon nedeniyle maliyetlerin çok altında tutulduğundan bu tür kâğıtların fiyatlarının kısa sürede yeterli düzeye çıkarılması mümkün olamamıştır. Sargılık kâğıtlar, oluklu mukavva kâğıtları ve kartonların ise maliyet fiyatları bu tür kâğıt üretiminde etkinliği olan özel sektörün maliyet fiyatlarından daha yüksek olduğundan bu türlerin de satış fiyatları SEKA'ca yeterince artırılamamıştır. Hatta stokları artan bazı kâğıt-kartonların faiz alınmadan 45-90 gün arasında değişen vadelerle kredili satılması gibi alıcılara yeni olanaklar sağlama zarureti doğmuştur.

Teşekküle bağlı Müesseselerin ürettikleri kâğıt-karton mamullerinin 1.1.1983-31.12.1983 tarihlerindeki satış fiyatları

(1) SEKA 45 no.lu Satış Yönetmeliği, 1981

ile 31.12.1983 tarihi itibariyle ticari maliyetleri aşağıdaki çizelgede gösterilmiştir.

C i n s i :	Gramaj	Eb'at	1.1.1983 tarihli Satış fi. TL/ton	31.12.1983 tarihli Satış fi. TL/ton	31.12.1983 tarihli tic.mal TL/ton
<u>I-Yazı-Tab'ı kâğıt.</u>					
1.hamur kâğıt	60	B	165.000	214.000	200.25
" "	60	E	172.000	234.000	232.50
2.hamur kâğıt	60	B	126.500	147.000	175.60
" "	60	E	131.000	167.800	178.70
3.hamur kâğıt	60	B	107.000	119.840	165.00
" "	60	E	113.000	126.560	173.30
Okul kitap kâğıdı	60	B	89.000	97.500	-
" " "	60	E	94.600	103.590	182.00
Sarı okul def. kâğ.	60	B	120.250	138.000	-
" " " "	60	E	121.250	158.000	195.10
<u>II-Gazete kâğıdı</u>					
Gazete kâğıdı	54	B	104.700	119.400	148.80
" "	54	E	109.500	124.830	162.10
<u>III-Sargılık kâğ.</u>					
Kraft ambalaj kâğ. 70-90	70-90	B	92.500	101.000	151.20
" " " 70-90	70-90	E	95.000	121.000	168.10
<u>IV-Oluklu muk. kâğ.</u>					
Kraft liner	120	B	100.000	121.000	119.60
" "	160	E	95.000	115.000	-
<u>V-Kartonlar</u>					
Bristol karton	180-220	B-E	126.500	159.000	190.40
Kroma karton	250	B-E	97.500	106.500	127.30
<u>VI-Sigara kâğıdı</u>	25	B	800.000	899.000	670.90

1983 yılında, kâğıt ve kartonlara çeşitli tarihlerde yapılan zamlar % 5,4- % 41,6 arasında değişmesine karşın, yıl içinde gazete kâğıdına % 14, okul kitap kâğıdına % 9,5 zam yapılmıştır.

SEKA'nın Balıkesir ve Aksu Müesseselerinde satılan gazete kâğıdının 1983 yılı ortalama maliyet fiyatları;

- Satışların sınai maliyeti : 107.158 TL/ton
- Satış maliyeti : 114.758 TL/ton
- Satışların ticari maliyeti: 149.758 TL/ton
- 31.12.1983 tarihindeki
satış fiyatı bobin : 119.400 TL/ton
ebat : 124.830 TL/ton

olarak gerçekleşmiştir. 1984 yılında çeşitli tarihlerde yapılan ve toplamı % 42,8 oranındaki artışla gazete kâğıdının satış fiyatı bobin 175.500 TL/ton, ebat 183.500 TL/ton olarak tesbit edilmiştir.

Okul kitap kâğıdındaki satış zararı, 1983 yılında gazete kâğıdına nazaran daha fazla olmuştur. 1983 yılında satılan okul kitap kâğıdının ortalama maliyet fiyatları;

- Satışların sınai maliyeti : 121.381 TL/ton
- Satış maliyeti : 132.193 TL/ton
- Satışların ticari maliyeti : 182.095 TL/ton
- 31.12.1983 tarihindeki
satış fiyatı : 97.500 TL/ton

olarak gerçekleşmiştir. 1984 yılında çeşitli tarihlerde yapılan zamlarla okul kitap kâğıdı satış fiyatı % 43,2 oranında artırılarak bobin 144.200 TL/ton'a ebat 154.700 TL/ton'a çıkarılmıştır.

Ancak girdi fiyatları; ücret artışları ve yabancı kaynakların 1984 yılına getirecekleri mali külfet dikkate alındığından 23.8.1984 tarihinde yapılan fiyat tesbitinde değiştirilmeyen gazete kâğıdı ve okul kitap kâğıdı satış fiyatlarının yükseltilmemesi veya maliyetleri düşürücü etkin tedbirler alınmaması halinde mevcut satış fiyatları 1984 yılında da ticari maliyetlerin altında kalmıştır.

Ülke ekonomisinin son yıllarda karşılaştığı yüksek oranlı enflasyon karşısında devamlı artan hammadde, işçilik, akaryakıt ve diğer harcamaları karşılamak üzere yapılan zamlar birkaç kâğıt-karton mamulunu kârlı duruma getirmiş ise de büyük bir bölümünü özellikle 2. ve 3. hamur kâğıtlar, okul kitap kâğıdı ve sargılık kâğıtların satış fiyatları, yapılan zamlara rağmen ticari maliyetlerin altında kalmıştır.

Maliyetlerin altında yapılan bu türdeki satışlar zararlı sonuçlanmıştır.

Girdi fiyatları, işçi ücretleri ve diğer harcamalardaki artışlara paralel olarak satış fiyatlarının da gerektiğinde, vakit kaybedilmeden ve yeterli oranda yükseltilmesi gerekmektedir. Ancak her fırsatta fiyat yükseltilmesi yoluna gitmek, satışların azalmasına ve stokların birikimine neden olabilir. Her türlü sarfiyatta gerekli tüm tedbirlerin alınması kapasiteden yararlanma oranının yükseltilmesi ve maliyetlerin düşürülmesi ile fiyatların yeterli düzeye getirilmesi için çaba sarfedilmelidir.

SEKA'nın Akdeniz ve Balıkesir Müesseselerinde üretilen kerestenin sınai maliyetleri satış ve piyasa fiyatlarının üstünde teşekkül etmiştir. Teşekkül, Orman İşletmelerinden iyi kalitede tomruk alamadığından 1. ve 2. sınıf kereste üretimi yapamamaktadır. Üretilen 3. ve 4. sınıf kerestelerin fiyatlarında sınıf, cins ve boylarına göre 35.000-65.000 TL/m³ arasında değişmektedir. Teşekkülün ürettiği kalitedeki kerestenin yurt dışı fiyatlarında ortalama US \$ 100 m³'den aşağıda seyretmektedir.

Teşekkülün kereste üretiminde kullandığı hammadde maliyeti satış fiyatları civarında oluşmakta, işletme masrafları ve amortismanların ilâvesiyle yükselen sınai maliyetler satış fiyatının üstüne çıkmaktadır. Hammadde fiyatı 55.000 TL/m³ olan tomruktan elde edilecek keresteyi, ortalama 50.000 TL/m³ fiyatla satmak Teşekkülü büyük ölçüde zarara sokmaktadır. Üretimin kalitesi ve piyasa şartları kereste fiyatlarının maliyetlerin üstünde saptanmasına olanak vermemektedir.

Kereste kalitesinin düşüklüğü, Orman İşletmelerinden alınan tomrukların kalitesine bağlı olup, Orman İşletmelerince uygun evsafa tomruk verilmediği sürece, üretilen kerestenin kalitesini yükseltmek zordur.

Yine SEKA'nın Bolu Lâmine ve Lif Levha Sanayi Müessesinde üretilen sümerlit ve sümermikanın iç piyasaya satışı bayiiiler aracılığı ile yapılmaktadır.

Müessese resmi teşekküller ve bunların iştiraklerinin ihtiyaçlarını bayiilerin muvafakatini almadan doğrudan doğruya karşılamaya yetkilidir.

1983 yılındaki bayiilik sayısı 77 olup, bayiilere 3.901.760 m2 sümerlit ile 1.763.714 m2 süermika satışı yapılmıştır. 1983 yılında sümerlit satışları peşin, süermika satışları ise peşin ve 6 aya kadar vadeli olarak yapılmıştır.

Süermikanın ilk maddesini oluşturan dekor baskı kâğıdının ithal edilmesi, bu mamulun üretim girdileri olan fenol ve melamin formaldehit reçinelerinin yerli firmalarca ithal edilip döviz kurlarındaki artışın fiyatlara yansıtılması suretiyle Müesseseye satılması süermikanın üretim maliyetinin artmasına etken olmaktadır.

Sümerlitin satış maliyeti 118 TL/m², süermikanın ise 507 TL/m² olarak gerçekleşmiştir. 1983 yılında sümerlitin peşin satış fiyatları aşağıdaki şekilde tesbit edilmiştir.

	<u>3mm TL/m²</u>	<u>4mm TL/m²</u>	<u>5mm TL/m²</u>
21.1.1983 tarihinde	170.-	225.-	278.-
8.6.1983 "	200.-	265.-	325.-

Süermikanın peşin satış fiyatları ise 650.- TL/m² olarak tesbit edilmiştir.

Teşekkül mamullerinin ihracatçı firmalara satışı ise iki şekilde yapılmaktadır.

Birinci grubu; 9.7.1981 tarih ve 8/3321 sayılı "Orman Ürünlerine İhraç Gücü Kazandırılmasına Dair Kararname" uyarınca teşvik belgesini haiz ihracatçı firmalara yapılan satışlar oluşturmaktadır. Bu tür satışlarda; tebliğlerle, teşekkül mamullerinin baz fiyatı tesbit edilmekte ve firmalara bu fiyattan satış yapılmaktadır.

İkinci grubu ise; anılan kararname kapsamına girmeyen ihracatçı firmalara yapılan satışlar oluşturmaktadır. Bu tür satışlarda, satış fiyatı ve şartları, SEKA ile firmalar arasında yapılan protokollerle tesbit edilmektedir.

6- TÜKETİCİ DAVRANIŞLARINI ETKİLEME YÖNTEMLERİ

Teşekkül Müesseselerinde üretilen mamullerin satışında tüketici davranışlarını etkileyen faktörler aşağıdaki şekilde sıralanabilir.

-Mamuller hakkında alıcılara lüzumlu bilgiler vermek, onların dilek ve şikâyetlerini değerlendirmek,

-Alıcının ihtiyacı olan maldan istediği kalitede ve istediği miktarda ihtiyacı olan zamanda almasını temin etmek,

-Siparişlerin zamanında, istenilen nitelikte ve miktarda alıcılara teslim edilebilmesi için üretim üniteleri ile koordineli bir şekilde çalışmak,

-Alıcılarla ticari münasebet, iyi bir ahenk kurmak, onların durumlarını yakinen izlemek ve işlerinin Teşekkülce aksatılmadan yapılmasını sağlamak,

-Alıcılara yanlış fiyat politikası, kötü satıcılık teslimde güvensizlik, mamulde bozukluk gibi nedenlerle alıcıları kaçırmamak için azami gayret sarfetmek,

-Piyasa ihtiyaçlarına göre yeni mamul türleri geliştirmek,

-Kuruluşun mamul ve hizmetlerini iç ve dış piyasalara tanıttacak, satış ve sürümü artıracak sergi, fuar ve panayırlara katılmak,

-Satış yöntemlerini, satınalma gücüne ve tüketici temayüllerine göre düzenlemek,

-Müşteri firmalarla ve diğer özel sektör üretimleri ile sürekli ilişki halinde bulunmak,

-Piyasaya kaliteli mal sunmak, teslim şartları ve ödeme şekillerinde birtakım kolaylıklar sağlamak,

-Yurt içi ve yurt dışı ekonomik gelişmeler ile konjonktürel hareketlerin yakından izlenerek esnek bir fiyat politikasının tesbit edilmesini sağlamak,

-Satış politikasının piyasa talebine cevap verecek şekilde yürütülmesi maksadıyla tüm teşekkülde devamlı stok kontrolü yapmak,

-Mamuller hakkında piyasadan gelen öneri ve istekleri değerlendirmek,

-Gerektiğinde bazı mamul cinslerinde kredili satışlar sağlamak,

-Teşekkül mamullerinin düzenli ve en ekonomik şekilde satışına gerçekleştirmek amacıyla iyi bir iş bölümü yapmak,

-Müşteri şikâyetlerine ait kayıt ve bilgiler tutmak, bunları etüt ve analiz ederek cevaplandırılmasını sağlamak, aksaklıkları giderici tedbirler almak,

-İç ve dış piyasa fiyat ve trendlerini devamlı olarak izlemek, fiyat politikasının tesbitine yardımcı olmak,

-Satışlara uygulanacak fiyat ve şartlarda alıcılara sağlanacak satış hizmetlerini kapsayan usulleri tesbit etmek ve b usullerin uygulanmasını sağlamak,

-Müşteri taleplerini zaman kaybedilmeden cevaplandırmak,

-Teşekkül mamullerinin sürümüne uygun iç ve dış piyasaların özellikleri ve esaslarına ait bilgileri temin etmek,

-Mamullere karşı isteği arttırmak ve rakip firmalardan üstünlük elde etmek için yapılacak hizmetleri plânlamak,

-Piyasada satınalma gücüne sahip müşterilerin dağılışı şekli ile satınalma güçlerini temin etmek,

- Nakliye ve ambarlamaya özen göstermek,
- Mamullerin ambalajları konusunda araştırmalar yapmak,
- Alıcıları zaman zaman ziyaret etmek,
- Alıcılara genel satış şartlarını bildirmek,
- Bölgesel talepleri incelemek ve bölgedeki tüketicilerin gelir durumları ve niteliklerine göre pazarlanacak mamlara yön vermek,
- Satışa arz edilen mamullerin kısa, orta ve uzun vadeli talep projeksiyonlarını incelemek,
- Rakip ülkelerin piyasa şartlarını, kapasitelerini ve teknolojik yeniliklerini izlemek,
- Yurt içi ve yurt dışı resmi ve özel kuruluşlarla ilişkiler kurmak suretiyle satış konularında bilgi toplamak,
- Piyasadaki rakip firmalar ve arz ettikleri mamullerin vasıf ve teslim usulleri ve temin ettikleri avantajlar hakkında bilgi toplayarak teşekkül mamullerinin piyasadaki durumları karşısında rakip firmaların tepkisini ölçmek,
- Üretim merkezlerinin kapasiteleri, mamullerin cins ve teknik spesifikasyonları ile yıllık ve aylık imalat programları hakkında bilgi sahibi olmak,
- Resmi bir kuruluş olarak yurt içi kâğıt-karton talebinin aksamadan karşılanmasına yardımcı olmak,
- Ülkedeki ihtiyaç ve üretimi iyi izleyerek üretim programlarının hazırlanmasında önerilerde bulunmak,
- Yurt içi kâğıt-karton üretimini, ithalatını ve tüketimini (özel sektör dahil) takip ederek bu konudaki doneleri değerlendirerek yıllık talep tahminini hazırlamak.

7- SATIŞ PLÂNLAMASI YÖNTEMİ

SEKA'da satış programı üretim programı ile birlikte yıllık ve aylık olarak plânlanır. Satış plânlamasının başarısı sağlıklı bir pazarlama faaliyetinin yürütülmesine sıkı sıkıya bağlıdır. Doğru olmayan pazar tahminlerine ve eksik bilgilere dayanan satış ve üretim plânlamasının fayda yerine külfet getireceği bir gerçektir.

Her yılın ağustos ayı içinde yıllık talep tahmini ile üretim ve satış programı hazırlanır. Bu program hazırlanırken:

-Ürünlerin geçmiş yıllar ve cari yıl içindeki trendleri ve yıl sonu stok tahmini ile gerçekleşme durumları,

-Özel sektör kâğıt-karton üreticilerinin imal ettiği kâğıt-karton türleri ile satış yöntemleri,

-Zararlı ve sürümü ağır ürün cinslerinin yerine başka bir üretimin ikâmesi imkânları,

-Üretim faaliyetlerinde bulunan Müesseselerin teknik imkânları dahilinde yapabilecekleri yenilikler,

-Ürün cinslerinin maliyet ve satış fiyatları,

-Dünya ve mahalli hammadde ve mamul fiyatları ve tedarik imkânları,

-Cari yılın hammadde ve mamul ithalât programı, gerçekleşme oranı ve nedenleri,

-Esas hammadde ve yardımcı hammadde stoku, geçmiş yıllar içindeki tüketim durumu ve gelecek yıla devri beklenen emniyet stoku,

-Üretim faaliyetinde bulunan Müesseselerin hammadde temin edemediğinden dolayı cari yıl içindeki duruşları, bunları

önlemek için alınan tedbirler ve gelecek yıl içinde temini mümkün olmayan veya gecikmeli olarak temin edilecek olan hammadde ve malzemelerin listesi,

-Cari yılın aylık üretim ve satış programları gerçekleştirmeleri ve programın gerçekleşmemesine neden olan faktörler,

-Geçen yılın üretim programı, gerçekleştirme oranı ve üretim merkezlerinin tam kapasite ile çalışmalarına neden olan faktörler,

-Yıllık satış ve üretim programına dahil edilen kâğıt-kartonların cins ve miktar itibariyle üretim imkânları ve alınan tedbirler,

-Program yılı içinde işletmeye alınması öngörülen yatırımlar,

gibi konularda çalışmalar yapılır. Bu hususlar ışığı altında satış programları ile birlikte üretilecek mamul cinsleri tesbit edilir.

Yıllık satış ve üretim programlarının aylık terminlerinde ve biriken borçların teslimatı esnasında meydana gelecek her türlü güçlükleri ile mevsimlik dalgalanmanın olumsuz etkisini önlemek için gerekli tedbirleri tesbit etmek maksadıyla Genel Müdür veya Genel Müdür Muavinlerinden birinin başkanlığında Satış Dairesi Başkanı, İşletmeler Dairesi Başkanı, Müessese ve Alım-Satım Müdürlükleri ile lüzumlu görülen elemanların katılması suretiyle aylık satış-üretim programı hazırlama komisyonu teşkil edilir. Aylık satış-üretim programı hazırlama komisyonu her ay toplanır ve bu toplantıların raportörlüğünü Satış Dairesi Başkanlığı yapar.

Her ay toplanan aylık satış-üretim hazırlama komisyonu program çalışmalarına başlamadan evvel; bir önceki ayın üretim programını, üretim miktarını, satış programını, satış miktarını ve bu hususta alınan tüm kararların uygulama ve gerçekleştirme durumunu inceler. Gerçekleşme oranında sapma

bulunması halinde nedenlerini araştırır ve takip eden aylarda benzeri aksamaları önleyici tedbirleri saptar.

Aylık satış-üretim programı hazırlama komisyonu Müesseselerin yıllık satış ve üretim programlarının aylık terminini, yıllık bağlantılı satışların aylık miktarını, biriken borçları, mevsimlik dalgalanmayı ve hammadde ile malzeme stokunu dikkate alarak aylık satış ve üretim programını tesbit eder. Ancak ağırlıklı olarak geçmiş yıllardaki uygulamalar ve alınan sonuçlar ile imkânlar ölçüsünde temin edilebilen pazarlama verileri dikkate alınmak suretiyle deneyime dayalı yıllık ve aylık satış ile üretim programları yapılır.

Gerek iç gerekse dış pazarlarda oluşan değişiklikler ve kâğıt sektöründeki talep gelişmelerinin istikrarlı bir seyir takip etmemesi nedeniyle başta resmi daireler olmak üzere yıllık bağlantı yapılan firmaların dışında kalan siparişler aylık taleplerle yönlendirilmek suretiyle yıllık tahminlerde meydana gelen yanlışlıklar önlenebilmekte ve böylece daha gerçekçi bir satış ve üretim programları mümkün olabilmektedir.

Satış ve üretim programlarının öngörülen şekilde gerçekleşmemesinin nedenleri; yatırımların belirlenen sürelerde bitirilememesi ve dolayısıyla ticari işletme haline dönüştürülememesi ile ülkedeki enerji darboğazıdır.

Yapılan satış ve üretim plânlamasının başarısı, etkili bir pazarlama faaliyetinin sürdürülmesine, pazar tahminlerinin doğruya yakın tahmin edilmesine bağlıdır.

8- SATIŞ KOŞULLARI

SEKA'ca üretilen mamullerin satış işlemleri, alıcıların yazılı müracaatları veya kendilerine satış organlarınca verilen alıcı talebi formlarını doldurarak imzaldıktan sonra iade etmesi ile başlar ve malın alıcıya teslim edilmesine kadar devam eder.

Teşekküle bağlı Müesseselerde üretilen malların satışları aşağıda belirtilen şartlar dahilinde yapılmaktadır;

-Üretilen malların satışı stok ve özel sipariş olarak yapılır. Siparişler; istenilen standart mamul cinslerine göre bobinde, bir bobinden ebatta bir balyadan az olmamak kaydı ile kabul edilir. Özel siparişlerde bu miktar 5 tonun altında olamaz. Sanayicilere, resmi devlet dairelerine ve iktisadi devlet teşekküllerine SEKA gerektiğinde öncelik sırası verebilir.

-Siparişler istenilen mamulu tarif eden tüm bilgileri kapsar şekilde verilmelidir.

-Alıcı siparişlerini, postayla göndereceği sipariş mektubuyla veya bizzat yapmak zorunluluğundadır.

-Sipariş stoklardan karşılanacak ise alıcının veya temsilcisinin müracaatı üzerine ambarlarda vasıtasına teslim edilir.

-Sipariş edilen mal stoklarda yok ise; sipariş imalat sırasına alınır. Üretim piyasa taleplerine ve makine imkânlarına göre yapıldığından teslimatın gecikmesi halinde alıcı siparişlerini iptal edip ödemiş olduğu mal bedelini geri isteyebilir.

-Siparişin kabulünden sonra üretimin teknik bir sebeple gerçekleşmemesi halinde durum alıcıya bildirilerek siparişin iptali SEKA tarafından da yapılabilir. Bu durumda SEKA aldığı parayı iade etmek yükümlülüğünden başka bir

sorumluluğa girmez.

-Yapılan satışlarda teslim anındaki cari fiyatlar uygulanır. Alıcı sipariş anındaki fiyattan kendisine mal teslimi isteyemez. Fiyat farkı varsa alıcı malın tesliminden önce fiyat farkını tediye etmekle yükümlüdür. Aksi halde SEKA alıcının siparişini yatırılan paranın yeteceği miktara düşürür.

-Aksi açıkça kararlaştırılmadıkça satışlar siparişin tam bedelinin peşinen yatırılması esasıyla yapılır.

-Teslim anında ambalajların bölünmesi istenemez. Ambalajlı mamuller standart kiloda olmadığından, alıcı veya temsilcisi tarafından fazla çıkacak miktarın bedeli ödenmediği taktirde sipariş balya veya bobin kilolarına göre bir miktar noksanıyla verilebilir. Özel siparişler $\pm$ % 10 miktar toleransı ile imal ve teslim edilir. Noksan mal verilmesi halinde, artan para alıcının yeni bir isteğine kadar alıcı adına blokeli hesapta faizsiz olarak tutulur.

-Depolarda vasıtaya teslim edilen mallar, alıcı veya temsilcisi tarafından teslim anında vasıtada muayene edilmelidir. Teslim anında mal işletmeden ayrıldıktan sonra, malın hatalı olduğu iddiası geçerli olmaz. Ancak yanlış gramaj ebat veya cinsten kâğıt olduğu iddia edilirse, ambalajların tamamen bozulmamış olması şartıyla SEKA heyetince yerinde yapılacak inceleme sonucuna göre tutulacak rapor gereğince işlem yapılır.

-SEKA mamullerini kendi imkânlarına göre ambalajlamakta olduğundan ambalajlı malların standart ağırlıkta ve belirli şekilde olması yolunda müşteri bir talepte bulunamaz. Bu hususta SEKA'nın ambalaj şekli esastır.

-SEKA stok listelerinde bulunan cins, gramaj ve ebat-taki mamuller standart üretim olup, sipariş anında bu listelerde bulunmayan mallar özel sipariş kabul edilir. Özel siparişte bu satış şartları dışında kombine, ebatlar ve ambalaj taraflar arasında ayrıca kararlaştırılır.

-Özel siparişleri kabul edip etmemekte SEKA serbesttir.

-Verilen özel siparişlerle ilgili olarak, üretime başlamadan evvel alıcıdan gelecek iptal talepleri dikkate alınır. Ancak üretim başladıktan veya tamamlandıktan sonra gelecek iptal veya değişiklik talepleri kabul edilemez. Bu durumda üretilen malı müşteri aynen almak zorundadır.

-Resmi sektör ihtiyacı dışında piyasaya arz edilebilecek klor-alkali mamullerinden kireç kaymağı ve sudkostik ambalajlı, tuzruhu ve mayi klor ise alıcı tarafından temin edilecek damacana ve tüpler içersinde satılır. Matlup evsafta olmayan damacana veya tüpler doldurulmayarak sahiplerine iade edilir.

-Zamanında imal ve teslimi taahhüt edilmiş malların, alıcıya tesliminin gecikmesi şartı esastır.

-Oluklu mukavva mamulleri satışı, rekabet piyasasına uygun olarak düzenlenen özel satış şartnamesindeki esaslar çerçevesinde yürütülür.

-Müesseselerde üretilecek kereste ve sunta satışları kendi özel şartnamelerindeki esaslara göre yapılır.

-Satışlar, Teşekküle bağlı Müesseseler ile Ankara, İstanbul ve İzmir Alım-Satım Müdürlükleri ambarlarında teslim şartıyla yapılır.

Teşekkülce üretilen mamullerin satışı dışında ihtiyaç fazlası, kullanılmayan her türlü demirbaş, sabit kıymetler, makine, malzeme, eşya ve hurdaların satışları;

-Pazarlık suretiyle satış

-Teklif almak suretiyle satış

-Açık arttırma ile satış

-Kapalı zarf usulü ile satış

usullerinden birisiyle yapılır.

Pazarlık suretiyle yapılan satışlarda; malın piyasada belli alıcıları olduğu ve muhammen bedeli 50.000,- TL'dan az olduğu hallerde pazarlık suretiyle satış yapılır. Bu usulde ne gibi fiyatlar teklif edildiği, pazarlığın ne sebeple yapıldığı, uygun görülen teklifin tercih sebepleri ve firmaların adları satış kararında belirtilir.

Teklif alma suretiyle yapılan satışlarda; satılacak mal gazetelere ilân verilmek veya ilgili firmalara yazı ile müracaat edilmek suretiyle teklif alınır. Teklif almada şartname tanzim edilmeyebilir. Şöyle ki, satılacak malın miktarı ve nitelikleri ile tekliflerin kabulü için tayin edilen müddetin gazetelere verilecek ilânlarda veya firmalara yazılacak mektupta belirtilmesi gerekir. Kapalı olarak alınan teklif mektupları zarflara koyulur. Zarfın üzerine teklif sahibinin ismi ve adresi ile teklifin hangi işe ait olduğu yazılır ve satış komisyonunun toplanacağı tarihe kadar kapalı olarak saklanır. Evvelce tesbit edilmiş olan tarihte toplanan satış komisyonu tarafından zarflar açılır. Teklifler mukayese edildikten sonra en uygun görülen teklif kabul edilir, teklifin kabul edilmemesi halinde sebebi kararda açıklanır.

Açık arttırma ile yapılan satışlarda; arttırmaya katılanlar ilân olunan güne kadar müracaat ederek gerekli olan teminatı yatırmak zorundadırlar. Arttırma başlamadan önce Satış Komisyonu Başkanı isteklilerin evraklarını inceleyerek kimlerin arttırmaya girebileceklerini bildirir. Giremeyecek olanların teminatını ve evrakını kendilerine iade ederek kabul edilmemiş nedenlerini anlatır. Bu husus isteklilerin önünde bir tutanakla tesbit olunur. İstekliler şartnameyi imzaya ve arttırmaya katılmaya davet edilir. Yapılan arttırma miktarları tutanağa yazılır. Fiyat arttırma durduktan sonra en son verilen fiyat uygun görülmüş ise, tutanağı fiyat sahibi imzalar ve satış işlemi yürür.

Kapalı zarf usulü ile yapılan satışlarda; kapalı olarak gelen teklif mektupları zarf içine konularak mühürlenir ve zarfın üzerine isteklinin ismi, adresi, mektubun alındığı

gün ve makbuz numaraları yazılır. Bu mühürlü zarf, geçici teminata ait makbuz veya banka teminat mektubu ve istenilen diğer vesikalarla birlikte başka bir zarfa konularak mühürlenir. Üzerine teklifin hangi işe ait olduğu yazılır ve zarfların açılması için tayin edilmiş güne kadar saklanır.

Başkan ve üyeler tayin edilen gün ve saatte toplanırlar. Zarflar numara sırasıyla tek tek açılır. Arttırmaya iştirak için aranan şartların yerine getirilip getirilmediği geçici teminatın miktar, şekil v.s. bakımından uygun olup olmadığı incelenir. Kabul edilen teklifler isteklilere bildirilir, kabul edilmeyen teklifler kendilerine veya kanuni vekillerine iade edilir, yada adreslerine postalanır. Teklif mektupları yüksek sesle okunur. Şartnameye uymayan şartlar ihtiva eden teklifler geçerli sayılmaz. İnceleme neticesinde uygun görülen teklifin kararı da aynı toplantıda verilir.

Gerektiğinde hasarlı, hatalı, düşük kaliteli yarımamul ve tali mamullerin satışı, Yönetim Kurulunun uygun kararı alınmak suretiyle yukarıda açıklanan satış usullerinden birinin uygulanması suretiyle satılabilir.

9- EKONOMİK VERİLER (İŞLETME İÇİ VE İŞLETME DIŞI) VE SATIŞ KOŞULLARI- NIN ÜRETİM ÜZERİNDEKİ ETKİSİ

9.1- İŞLETME İÇİ VE İŞLETME DIŞI EKONOMİK VERİLER

İşletme içi ve işletme dışı ekonomik verileri; maliyetler, stoklar ve satış fiyatları olmak üzere üç ana grupta toplayabiliriz.

9.1.1-Maliyetler

Üretim girdilerinin fiyatlarındaki artışlar ile amortisman tabi varlıkların yeniden değerlendirmeye tabi tutulması nedeniyle sınai maliyetler artmıştır. Bazı kâğıt türlerinin fiyatları maliyetlerin çok altında tutulduğundan maliyet ile satış arasında olumsuz fark hasıl olmuştur.

SEKA'da maliyetlerin hesaplanması belgeler ve muhasebe fişleri ile başlar. Bütün giderler; ambardan mal alma pusulları, iş kâğıtları, aylık işletme faaliyet raporları, bordrolar v.s. gibi belgelerle tesbit edildikten sonra gider hesaplarında toplanır. Bu giderler;

-İlk madde ve malzeme giderleri

-İşçi ücret ve giderleri

-Memur ücret ve giderleri

-Dışarıdan sağlanan fayda ve hizmetler

-Çeşitli giderler

-Vergi, resim ve harçlar

-Amortismanlar ve tükenme payları

gruplarında toplanarak ilgili masraf yerlerine intikal ettirilir. Her üretim cinsine göre maliyetler aylık olarak ayrı ayrı çıkarılır. Maliyet hesaplarında safha maliyeti sistemi kullanılmaktadır.

Satışların maliyeti resmi dairelere yapılan satışlar, yurt dışına yapılan satışlar ve devirler olarak ayrı gruplarda tesbit edilir.

Üretim ile ilgili sabit kıymetler için ayrılan amortismanlar aylık olarak üretim maliyetlerine intikal ettirilmektedir.

SEKA piyasa koşullarını dikkate alarak kârlılık prensibinden hareketle mamul satış fiyatlarını imkânlar ölçüsünde maliyetlerin üzerinde tesbit etmeye başlamıştır. Ancak maliyetleri düşürücü tedbirlere önem verilmesi ve özen gösterilmesi zorunluluk arz etmektedir.

9.1.2-Stoklar

Gerçekleştirilen üretim ve satış faaliyetlerine paralel olarak Teşekkül stoklarında giderek azalma olmasına rağmen hammadde ve malzeme stoklarında artışlar olmuştur.

SEKA'nın 1982-1983 yılları arasında esas ürün olan kâğıt-karton ürünlerinin sene başı ve sene sonu stok durumları aşağıdaki çizelgede gösterilmiştir.

1982-1983 yıllarındaki kâğıt-karton stok durumu

	1982 yılı sene başı mamul st.	1982 yılı sene sonu mamul st.	1983 yılı sene başı mamul st.	1983 yılı sene sonu mamul st.
Yazı-tab'ı kâğ.	2.880	3.744	3.744	1.909
Gazete kâğıdı	10.756	8.726	8.726	7.784
Sargılık kâğ.	7.140	5.947	5.947	1.677
Kraft torba kâğ.	4.336	3.152	3.152	109
Oluklu muk. kâğ.	1.412	804	804	69
Kartonlar	4.010	4.105	4.105	1.896
Sigara ve ince özel kâğıtlar	100	99	99	-
Toplam	30.634	26.577	26.577	13.444

1982 yılında satış miktarı 386.517 ton ve 1983 yılındaki satış miktarı ise 390.613 ton olarak gerçekleşmiştir. Buna göre 1982 ve 1983 yıllarındaki stok devir hızları aşağıda hesaplanmıştır.

	Devrebağı st. + Devresonu st.	
	2	
Mamul stok devir hızı=		
	Satış miktarı	
	30.634 + 26.577	
	2	
1982 yılı stok devir hızı=		= 0,0
	386.517	
	26.577 + 13.444	
	2	
1983 yılı stok devir hızı=		= 0,0
	390.613	

Toplam olarak çok büyük stok problemi bulunmamakla beraber bazı ürün gruplarının (gazete kâğıdı, sargılık kâğıtlar, karton türleri gibi) satışlar içindeki oranının arttığı görülmektedir.

Stok birikimi olan bazı kâğıt-karton türleri SEKA'yı dış pazarlara açılmaya ve ihracat olanaklarını aramaya zorlamıştır.

1981 yılına kadar SEKA mamullerine olan fazla talep nedeniyle bu yıllarda aşırı stok birikimi olmamıştır. Ancak ekonomik tedbirler gereği mamul satış fiyatlarına yapılan zamlar 1981 yılından bu yana bazı mamul stoklarının artmasına neden olmuş ise de zaman içinde satışların artması, stokların normal düzeyde seyretmesini sağlamıştır.

9.1.3-Satış Fiyatları

Teşekkül mamullerinin satış fiyatları ile kredili satış şartları ilgili mevzuat gereğince teşekkül Yönetim Kurulunca saptanmaktadır. (1)

1983 yılında teşekkül mamullerine değişen oranlarda yapılan zamlar birkaç kâğıt-karton türünü kârlı duruma

getirmiş ise de büyük bir bölüm kâğıtların satış fiyatları yapılan zamlara rağmen ticari maliyetlerin altında kalmış ve satış zararları doğmuştur. Sargılık kâğıtlar, oluklu mukavva kâğıtları ve kartonların maliyet fiyatları bu tür kâğıt üretiminde etkinliği olan özel sektörün maliyet fiyatlarından yüksek olduğundan bu türlerinde satış fiyatları yeterince artırılmamıştır. Hatta stokları artan bazı kâğıt-kartonların faiz alınmadan 45-90 gün arasında değişen vadelerle kredili satılması gibi alıcılara yeni olanaklar sağlama zorunluluğu doğmuştur.

İşletme faaliyetleri zararlı sonuçlanan teşekkülde kâra geçişin sağlanması için hammadde, yardımcı madde, malzeme, akaryakıt kullanımındaki harcamalarla tasarrufa özen gösterilerek maliyetlerin düşürülmesi ve kapasitenin arttırılması yanında piyasa şartlarında dikkate alınarak mamul fiyatlarının maliyetlerin üstünde saptanması gerekli görülmektedir.

9.2- SATIŞ KOŞULLARININ ÜRETİM ÜZERİNDEKİ ETKİSİ

Satış koşullarının üretim üzerindeki etkileri aşağıdaki şekilde sıralanabilir.

-Teşekkül ve Müesseselerin hazırlanan imalât programlarının üretilecek kâğıt-karton cinslerinin, üretim kapasitelerinin, mevcut stoklara talep tahminlerine yıllık satışlar ve piyasa etüdlerine uygun şekilde plânlanması,

-Mamul stok seviyesinin Teşekkülün ve Müesseselerin pazarlama durumu, malî ve ekonomik imkânları gözönünde bulundurularak düzenlenmesi,

-Müesseselerin üretiminde standartlara uyum sağlanması, sınai maliyetlerin düşürülmesi, verimin yükseltilmesi için gereken tedbirlerin alınması,

-Talep tahmin etütlerinin doğru olarak yapılması için verilerin isabetli seçilmesi,

-Uzun vadeli üretim plânlanmasına paralel olarak gelecekteki ülke kâğıt-karton ihtiyacının tesbit edilmesi,

-Üretim kalitelerinin belirli bir düzeyde tutulması ve Müesseselerde üretilen kâğıt-karton kalitesinin iyileştirilmesi,

-Siparişlerin şartnamelerine uygun olarak zamanında yapılması,

-Teşekküle bağlı Müesseselerin ürettikleri mamullerin fiyat ve satış politikalarının özkaynak yetersizliğine yol açmayacak ve stok birikimine meydan vermeyecek şekilde gerçekleşmesi,

-Kapasiteden yararlanma oranının yükseltilmesine çalışmak ve üretilen mamullerin yurt içi ve yurt dışında pazarlamaya çaba harcanması,

-Teşekkül açısından kârlı ve pazar talebi olan ürünlerin üretilmesi,

-Mevcut makina ve teçhizattan maksimum istifade sağlanması, tesislerde tam randıman almaya yönelik çalışmaların araştırılması,

-Yurt içindeki hammadde ve yarımamul maddelerin değerlendirilerek kâğıt-karton üretiminde kullanılmasının sağlanması,

-Dünyadaki modern kâğıt-karton kuruluşlarının izlenmesi ve niteliklerinin saptanması,

-Müesseselerin üretim, hammadde, yardımcı hammadde ve malzeme tüketimlerinin izlenmesi,

-Hammadde, malzeme ve mamul maddelerin muayene ve kontrolleri, istenilene uygun olup olmadıklarının saptanması,

-İşletmelerin üretim kapasitesinin ve etkinliğinin artırılması için yapılacak yatırım imkânlarının araştırılması.

SONUÇ

SEKA kuruluşundan bugüne kadar eriştiği üretim gücü ile dünyanın sayılı kuruluşlarından biri haline gelmiş bulunmaktadır. Bazı kâğıt türlerinin üretiminde tekel durumunda olan SEKA'nın üretim cinsleri çok ve çeşitli olup, bunların kullanım alanları geniştir.

Teşekkül, tüketiciye aracısız satış yaptığından müşteri ile yakın temastadır. Bu nedenle satışlar rahatlıkla kontrol edilebilmektedir.

SEKA ürettiği malların özelliği ve piyasadaki tekeli ile uzun yıllar herhangi bir satış problemi ile karşılaşmamış, 1970'li yıllarda özel sektörün üretime geçmesiyle bazı ürün gruplarında rekabetçi ortama girmiştir.

Teşekkülde üretim ve piyasa rekabeti dikkate alınarak fiyat ayarlamaları yapılmaktadır. Ayrıca bazı mamul türlerinde stok birikimi olduğu dönemlerde müşterilere 45-90 gün vadeli mamul satışı gibi kolaylıklar sağlanmaktadır.

Teşekkülde miktar olarak 1982 yılında 385.064 ton, 1983 yılında 389.741 ton, 1984 yılında 447.500 ton kâğıt-karton satışı olmuş 1985 yılı kâğıt-karton satışı ise 506.961 ton olarak programlanmıştır.

Teşekkülün verimli ve kârlı çalışabilmesi için; Müesseselerdeki teknik aksaklıkların giderilmesi, kapasiteden yararlanma oranının yükseltilmesi, maliyetlerin asgari seviyeye indirilmesi, bazı mamul türlerindeki satış güçlükleri gözönüne alınarak mamul kalitesinin iyileştirilmesi, pazarlama konusundaki çabaların artırılması, özellikle istikrarlı dışsatımın sağlanması, satış fiyatlarının üretim ve piyasa koşulları da dikkate alınarak maliyet fiyatlarının üstünde saptanması ve Teşekkülün öz kaynak yaratmaya yönelik önlemler alması gerekli görülmektedir.

YARARLANILAN KAYNAKLAR

- 1- Başbakanlık Yüksek Denetleme Kurulu, 'SEKA 1983 yılı raporu, 1983
- 2- Başbakanlık Yüksek Denetleme Kurulu, SEKA İzmit Müessesese Müdürlüğü 1983 yılı raporu, 1983
- 3- Milli Prodüktivite Merkezi, Pazarlama İdaresi ve Teknikleri El Kitabı, 1969
- 4- SEKA Aylık Raporları, 1984
- 5- SEKA İşletme Bütçesi, 1985
- 6- SEKA Satış Ynetmeliğ, 1981
- 8- SEKA Teřkilât Ynetmeliğ, 1979
- 9- Tunç Erem, Pazarlama, 1984

